

ΣΤΟ ΜΙΚΡΟΣΚΟΠΙΟ...

ΤΟ «ΑΛΛΟ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ» ΑΠΟ ΤΟΝ ΦΩΤΟΓΡΑΦΟ - ΕΡΕΥΝΗΤΗ Β. ΤΖΙΟΡΝΤΑΝΟ

Ρωμανιώτες, οι Έλληνες Εβραίοι που χάνονται

Της Μαίρης Αδαμοπούλου

Φως στην «άγνωστη» ιστορία των Ρωμανιωτών - των ελληνόφωνων Εβραίων - επιχειρεί να ρίξει ο φωτογράφος-ερευνητής Βίνσεντ Τζιορντάνο

Μια εγκυμονούσα με ψεύτικα χαρτιά ταξιδεύει από τα Γιάννινα στην Αθήνα για να γεννήσει. Όταν θα φύγει δεν θα μπορέσει να πάρει εύκολα το μωρό της, καθώς το παιδί έχει δηλωθεί με τα πραγματικά του στοιχεία. Σε μια άλλη γωνιά της Αθήνας, ένας άνδρας που δουλεύει σε νοσοκομείο επιχειρεί να σώσει 15 ανθρώπους. Και ενώ έχει καταφέρει να τους εξασφαλίσει πλαστά χαρτιά για να διαφύγουν, ο ίδιος συλλαμβάνεται με τη λίστα στα χέρια και καταλήγει για οκτώ μήνες σε στρατόπεδο συγκέντρωσης.

Είναι μόνο δύο από τις εκατοντάδες ιστορίες των Ρωμανιωτών. Των ελληνόφωνων Εβραίων, που κινδύνευαν να βρεθούν στους θαλάμους αερίων στη διάρκεια του Β' Παγκοσμίου Πολέμου και γλίτωσαν στο παρά πέντε.

Άνθρωποι της διπλανής πόρτας, που ζουν στην Ελλάδα εδώ και 2.300 χρόνια. Κι όμως, παραμένουν άγνωστοι.

Σε αυτό το παλαιότερο τμήμα του εβραϊκού στοιχείου στην Ελλάδα, είναι αφιερωμένη η δεκαετής έρευνα του φωτογράφου και ερευνητή Βίνσεντ Τζιορντάνο, που άρχισε από μια φωτογραφία μιας ρωμανιώτικης συναγω-

γής στο Μανχάταν της Νέας Υόρκης για να τον οδηγήσει σε μια περιπέτεια με τελικό προορισμό τα Γιάννινα, όπου έχει απομεινεί ένας μικρός αλλά δραστήριος πυρήνας Ρωμανιωτών. Και μαζί, στην ανακάλυψη μιας γλώσσας και εθίμων που κινδυνεύουν να χαθούν με το πέρασμα των αιώνων.

«Στην Ελλάδα το Ολοκαύτωμα είναι παρεξηγημένο και ο κόσμος δεν γνωρίζει τι συνέβη. Ξέρει τι έγινε στην Πολωνία, την Τσεχία, τη Γερμανία, αλλά δεν ξέρει πως σχεδόν το 90% των Εβραίων που ζούσαν στην Ελλάδα πέθαναν. Και να σκεφτείτε πως αριθμητικά μπορεί να μην είναι τόσο πολλοί, δεδομένου ότι ο ελληνικός πληθυσμός δεν είναι μεγάλος, αποτελεί όμως το μεγαλύτερο ποσοστό στην Ευρώπη, παρά το γεγονός πως οι Εβραίοι ήταν πολύ καλά αφομοιωμένοι σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και οι Έλληνες τους βοήθησαν», λέει στα «ΝΕΑ» ο εκτός των άλλων υπότροφος του Ιδρύματος Fullbright, Βίνσεντ Τζιορντάνο.

Τι έκανε, όμως, έναν ιταλικής καταγωγής φωτογράφο που ζει στη Νέα Υόρκη να ασχοληθεί με τους Ρωμανιώτες; «Οι παραδόσεις τους, που διαφέρουν πολύ από εκείνες άλλων εβραϊκών κοινοτήτων. Για παράδειγμα, οι Ρωμανιώτες κατά τη διάρκεια της λειτουργίας προσθέτουν προσευχές στα ελληνικά ή εσωτερικά διαμορφώνουν διαφορετικά τις συναγωγές τους. Και

το ότι μέσα από αυτούς τους ανθρώπους συναντιούνται δύο σημαντικά κεφάλαια της παγκόσμιας Ιστορίας, που έχουν παίξει ιδιαίτερα σημαντικό ρόλο στον δυτικό πολιτισμό: η εβραϊκή και η ελληνική Ιστορία», εξηγεί ο ερευνητής φωτογράφος που τράβηξε χιλιάδες ασπρόμαυρες φωτογραφίες από τα Γιάννινα και τη Νέα Υόρκη, συναγωγές, πορτρέτα Ρωμανιωτών και στιγμές θρησκευτικής κατανύξης, τα οποία κατέγραψε σε ένα βίντεο-πολύτιμο ντοκουμέντο.

Γιατί «εξαφανίζονται» οι Ρωμανιώτες;

Πρώτον, διότι η παράδοσή τους είναι κυρίως προφορική, οπότε δεν είναι και εύκολο να διασωθεί. Δεύτερον, διότι έχουν διασπαρεί σε διαφορετικές χώρες, στις οποίες πλέον αφομοιώνονται. Και, τρίτον, υπάρχουν μελετητές που υποστηρίζουν πως οι παραδόσεις των Ρωμανιωτών έχουν πεθάνει εδώ και 500 χρόνια, όταν εμφανίστηκαν οι Σεφαραδίτες, που ήταν περισσότερο καλλιεργημένοι-γιατροί, δικηγόροι, μαθηματικοί- οπότε και κατά κάποιον τρόπο «επέβαλαν» τον δικό τους τρόπο στη λειτουργία. Οι Ρωμανιώτες όμως των Ιωαννίνων- για παράδειγμα- γεωγραφικά απομονωμένοι διατήρησαν την παράδοσή τους.

Πόσοι γνωρίζουν, ας πούμε, πως α-

πέναντι από τη μεγάλη Συναγωγή της Αθήνας στην οδό Μελιδώνη υπάρχει η παλιά ρωμανιώτικη;

Για την Ιστορία

- 300-250 π.Χ.: Ο πρώτος Εβραίος που αναφέρεται στην Ελλάδα είναι ο δούλος Μόσχον Μοσχίωνος, στον Ωρωπό.

- 2ος αι. π.Χ.: Ο Υοκανός- αρχηγός της εβραϊκής κοινότητας της Αθήνας- τιμάται με άγαλμα στην Αρχαία Αγορά.

- 1ος αι. π.Χ.: Η πρώτη συναγωγή σε ευρωπαϊκό έδαφος, στη Δήλο.

- 70 μ.Χ.: Οι πρώτοι Εβραίοι φτάνουν στα Γιάννινα.

- 1492: Φτάνουν οι Σεφαραδίτες (ισπανοεβραίοι).

Στα οθωμανικά χρόνια ο Λευκός Πύργος αποτελεί όριο της εβραϊκής συνοικίας.

- 80.000 Εβραίοι ζούσαν στην Ελλάδα πριν από τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

- 10.000 επιβίωσαν μετά τον Β' Παγκόσμιο Πόλεμο.

- 12.898 πολέμησαν με τον ελληνικό στρατό

Τα «πάρτι τσαγιού» και ο «σοσιαλιστής» Ομπάμα

The New York Times

Σήμερα το θέμα της στήλης μου αφορά τους Ρεπουμπλικανούς και δεν είμαι σίγουρος αν κάνω καλά που τη γράφω. Σε τελική ανάλυση σήμερα το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα αποτελεί μειοψηφία. Διατηρεί περιορισμένες δυνατότητες να εμποδίσει τους Δημοκρατικούς, αλλά δεν έχει τη δυνατότητα να ασκήσει πολιτική ή να διαμορφώσει πολιτική.

Το Ρεπουμπλικανικό Κόμμα ήταν εξίσου παράλογο πριν από 10 ή 15 χρόνια. Αυτό, όμως, δεν το εμπόδιζε να πάρει τον έλεγχο τόσο του Κογκρέσου όσο και του Λευκού Οίκου. Και θα μπορούσε να επανέλθει στην εξουσία. Γι' αυτό και πρέπει να εξετάσουμε προσεκτικά τι ακριβώς είναι το ένα από τα δύο πολιτικά κόμματα της Αμερικής.

Για να πάρουμε μια γεύση περί της κατάστασης που επικρατεί τώρα στο Ρεπουμπλικανικό Κόμμα και να δούμε αν έχει αλλάξει, αξίζει να εξετάσουμε τα «Πάρτι Τσαγιού» που έχουν γίνει τώρα τελευταία και θα επεκταθούν σε όλη τη χώρα την Τετάρτη. Αυτές οι συναντήσεις αποτελούν ένα είδος διαδηλώσεων κατά της φορολογίας και υποτίθεται ότι θα κάνουν τους Αμερικανούς να θυμηθούν το ιστορικό «Πάρτι Τσαγιού της Βοστώνης» και την Αμερικανική Επανάσταση - και ορθά έχει προκαλέσει αρκετά ειρωνικά σχόλια. Αλλά αυτό το στοιχείο της υπερβολής, που ειρωνεύονται οι επικριτές σε αυτές τις εκδηλώσεις, αποτελεί εδώ και καιρό πάγια τακτική του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος.

Μόνιμη τακτική του, για παράδειγμα, είναι οι κατηγο-

ρίες που εξακοντίζονται κατά του προέδρου Ομπάμα. Για παράδειγμα, τον προσάπτουν ότι είναι «σοσιαλιστής» και ότι προσπαθεί να καταστρέψει το καπιταλιστικό σύστημα. Γιατί; Επειδή θέλει να αυξήσει τον συντελεστή φόρου εισοδήματος στους Αμερικανούς με τα υψηλότερα εισοδήματα σε ένα ποσοστό που θα είναι περί το 10% κάτω από εκείνο στο οποίο βρισκόταν το μεγαλύτερο χρονικό διάστημα της κυβέρνησης Ρέιγκαν. Παράξενο. Του προσάπτουν όμως την κατηγορία του σοσιαλισμού αποκλειστικά και μόνον επειδή ο χαρακτηρισμός «προοδευτικός» δεν φαίνεται να φέρει το βάρος που είχε στο παρελθόν. Κι αν ανατρέξουμε λίγο στο πρόσφατο παρελθόν, θα βρούμε κορυφαία στελέχη του Ρεπουμπλικανικού Κόμματος να αναπτύσσουν παρό-

δοξες απόψεις περί του τι πρέπει να κάνουν οι προοδευτικοί. Θυμηθείτε τότε που ο Καρλ Ρόουβ μιλούσε για την πρόθεση των προοδευτικών να προσφέρουν «θεραπεία και κατανόηση» στους τρομοκράτες της 11ης Σεπτεμβρίου.

Αποδεικνύεται, άλλωστε, ότι αυτές οι συναντήσεις δεν αποτελούν αυθόρμητες εκδηλώσεις μερίδας της κοινής γνώμης, αλλά είναι κατασκευασμένες από τους συνήθεις υπόπτους. Ειδικότερα, διαδραματίζει σε αυτές καθοριστικό ρόλο η οργάνωση Freedom Works, ενώ υποστηρίζονται από τη γνωστή ομάδα δεξιών δισεκατομμυριούχων. Προωθούνται, άλλωστε, συστηματικά από τον γνωστό για την πολιτική του τηλεοπτικό σταθμό Fox News. Τι συνεπάγεται, όμως, το γεγονός ότι οι Ρεπουμπλικανοί αρ-

νούνται να ωριμάσουν και εξακολουθούν να συμπεριφέρονται όπως τότε που φαινόταν πως η ιστορία ήταν με το μέρος τους; Θα έλεγα πως αυτό λειτουργεί προς όφελος των Δημοκρατικών, τουλάχιστον βραχυπρόθεσμα, αλλά είναι κακό για τη χώρα.

Προς το παρόν η κυβέρνηση Ομπάμα επωφελείται ουσιαστικά καθώς δεν έχει να αντιμετωπίσει αξιόπιστη αντιπολίτευση, ιδιαίτερος σε θέματα οικονομικής πολιτικής, όπου οι Ρεπουμπλικανοί φαίνεται να μην έχουν να προτείνουν τίποτε. Όπως προανέφερα, όμως, το Ρεπουμπλικανικό είναι ένα από τα δύο μεγάλα κόμματα της Αμερικής και οι εξελίξεις μπορούν να το φέρουν ξανά στην εξουσία. Ας ελπίσουμε πως οι Ρεπουμπλικανοί θα έχουν εξελιχθεί όταν συμβεί αυτό.